

Pujada al puig des Porrassar

Parc natural de la Península de Llevant

Pujada al puig des Porrassar

Parc natural de la Península de Llevant

L'itinerari de pujada al puig des Porrassar és un dels passejos curts que es poden fer al Parc natural, i després d'una breu caminada, ens permet admirar unes àmplies i esplèndides panoràmiques des d'un dels cims més elevats i característics de la Serra de Llevant (amb 493 m). La durada de l'ascens, des de l'aparcament de s'Alqueria Vella fins al cim del puig, és d'una hora aproximadament. Per contrapartida, el pendent del camí és elevat, això juntament amb un ferm irregular i abrupte, de terra i pedres, determina que s'hagi de tenir una bona condició física per poder assolir el cim del puig des Porrassar i gaudir de les vistes en les millors condicions.

És del tot recomanable l'ús de calçat de muntanya per fer l'itinerari.

Dificultat: alta

Distància per recórrer: 800 m (només anada) des del Campament dels Soldats

Durada: 30 min. (només anada)

La sortida del camí de pujada al puig des Porrassar la trobam senyalitzada dins del Campament dels Soldats (o Campament dels Presos), entre les barraques dels soldats i la caseta de l'oficial. Aquest punt es troba a un quilòmetre i mig del centre d'informació del Parc natural i l'aparcament (seguint el camí dels Presos). Des d'aquest indret són sols uns 800 metres els que ens separen del cim del puig, però haurem de tenir en compte que el camí ascendeix bastant recte i salva un desnivell important, de prop de 130 metres, cosa que determina un pendent pronunciat i gairebé constant durant tot l'ascens, si bé al darrer tram es fa encara més accentuat.

1. El Campament dels Soldats

Aquest és un indret únic a Mallorca, per les seves característiques i la seva història. Malgrat el seu aspecte amè i la bonança de les vistes que ens ofereix, ha estat un lloc fatídic, on un gran nombre de presoners de guerra es veieren obligats a romandre en unes condicions infrahumanes, dedicant els dies a fer treballs forçats per construir la carretera (avui *camí dels Presos*) que s'allunya muntanya amunt en direcció a la Talaia Moreia (torre de vigilància).

Entre la caseta de l'oficial i les barraques dels soldats s'inicia l'itinerari d'ascens al puig des Porrassar

A l'empara del puig des Corb es construí el Campament, en un coll entre les valls des Verger i de s'Alqueria Vella

2. L'esforç de l'ascens

A poc més de 100 metres des del començament de la caminada, traspassem un portell amb una barrera de fusta que ens dóna pas a la finca des Verger, la paret mitgera que deixam darrere separa aquesta finca de s'Alqueria Vella. Juntament amb Albarca, són les tres propietats públiques, adquirides pel Govern de les Illes Balears els anys 1999 (Albarca i es Verger) i 2000 (s'Alqueria Vella) que conformen el Parc natural de la península de Llevant.

Veim com continua un camí paral·lel a la paret, que es dirigeix cap a la costa, concretament cap a s'Arenalet des Verger. Aquest camí forma part de la gran ruta (GR) 222, la ruta excursionista Artà – Lluc, que enllaçarà en un futur les serres de Llevant amb la serra de Tramuntana (amb un recorregut total de 130 quilòmetres).

Però per pujar al puig des Porrassar no seguirem aquest camí paral·lel a la paret, sinó que el nostre camí continua en el mateix sentit en què veníem des del Campament dels Soldats; el cim des Porrassar, ben piramidal, s'alça majestuós ben davant els nostres ulls.

Aquesta zona ha estat repoblada amb pins, ja que en el passat aquestes terres patiren nombrosos incendis forestals que anaren eliminant la massa boscosa que originalment cobria les muntanyes. Els motius que expliquen els incendis, moltes vegades reincidents, són diversos: les cremes controlades (per guanyar superfícies de conreu o per fer rebrotar pastures per als ramats) a vegades han donat pas a alguns incendis descontrolats, que s'han de sumar a la

El puig des Porrassar, travessat per una paret mitgera, pertany a la finca des Verger

fatal combinació de les altes temperatures i la sequera estival amb algunes actuacions negligents (com l'abandonament de brutor al camp) o la incidència d'altres causes d'origen natural, com els llamps durant les tempestes.

Les àrees repoblades van augmentant de superfície progressivament, i actuen com a nuclis de disseminació de llavors, que de forma natural contribueixen a la revegetació de les muntanyes.

Una repoblació forestal, de pi blanc pretén reforestar la zona

Aviat augmenta el pendent del camí i el passeig es va fent dur, però en pocs minuts guanyam alçada i el camp de visió es fa més ampli. El gaudi dels ulls compensa l'esforç de les cames, i en molt poc temps apreciam com la panoràmica que tenim a l'abast va afegint de cada cop més territori.

Cap al sud-est, més enllà del puig des Corb, podem apreciar el poble d'Artà i a la llunyania hi divisam la costa. Els cims han fet sempre el paper d'observatoris de primer ordre i en el passat foren sempre punts de vigilància sobre la mar, d'on provenien les incursions foranes. Prova d'això és que molts dels cims que envolten els pobles d'Artà i Capdepera compten amb jaciments talaiòtics (puig Figuer, talaïeta de Son Fortesa, puig Badei), amb torres de defensa (talaia Moreia, torre de Son Jaumell), o amb alqueries i cases fortificades (els Olors, Son Morei, Morell...)

Vistes del puig des Corb des de mitjan pujada al cim des Porrassar

Al sud-oest veim la continuació de la serra Artana, on sobresurt el Bec de Ferrutx; a l'oest tenim la Talaia Freda. En primer terme les terres de ca na Paies, properes al Campament, foren terres agrícoles on els cereals alternaven amb fruiters i garrovers. Són uns terrenys pobres, però l'escassetat de terres de conreu i les males condicions de la població de la comarca al s. XIX, obligaren a roturar-les i a crear establits (assentaments agrícoles) també en aquest indret.

Seguint la carena cap al nord hi destaca el puig de sa Tudossa, coronat per algunes instal·lacions de telecomunicacions (antenes) que li atorguen un perfil únic. L'espècie mant de càrritx (*Ampelodesmos mauritanica*) que tenim en primer terme amaga nombroses espècies vegetals de gran interès florístic (*Astragalus balearicus*, *Smilax aspera balearica*, *Teucrium subspinosi*, *Potentilla caulescens*, *Pimpinella balearica*).

3. Entre porrasses i garballons

La vegetació que regna l'entorn, que ens acompanya durant tot el camí d'ascens, és homogènia i entre el càrritx, la gran gramínia que domina gairebé tot el paisatge del parc natural, hi destaquen els garballons (*Chamaerops humilis*), l'única espècie de palmera autòctona europea, i un gran nombre de porrasses (*Asphodelus aestivus*). Aquestes darreres són les que donen nom al puig al qual pujam.

Entre febrer i juny les porrasses, o albons, floreixen i aporten color al camí, després les flors s'assequen i sols queden visibles les caramutxes, unes tiges seques, amb aspecte llenyós, que denoten la duresa de l'estiu mediterrani. La seva resistència i adaptació als indrets secs i pedregosos fa que siguin molt comunes arreu de les Illes Balears.

En el nom científic d'aquesta planta podem trobar l'explicació de per què és tan abundant en aquestes terres i en altres també castigades pels incendis. Etimològicament, *asphodelus* s'associa als vocables *sphodos* (cendres) i *elos* (vall o terra), en referència directa al fet que les seves arrels (rizomes) no es veuen afectats pel foc i permeten que la planta rebroti amb facilitat d'entre les cendres (és a dir, després d'un incendi).

Flors de la porrassa, les fulles (planes amb un nervi central) surten des de terra i perduren tot l'any

Tradicionalment els albons han tingut diversos usos (en la fabricació artesanal de pega, per exemple). A nivell popular la tradició clàssica grega relacionava els camps de porrasses amb la presència de les ànimes dels difunts, però la tradició mallorquina, molt més terrenal, ha atorgat a aquesta herba una referència molt més pràctica, com revela la dita popular:

“Any d'albons, any d'ametlons.”

Una altra referència força positiva, que ens mostra com d'arrelat està el coneixement d'aquesta espècie en la societat illenca, és una cançó popular que resa:

*“Hi havia una porrassa
que congriava un albó
tan alt com el puig Major
i gruixat no ho era massa,
i tenia una rabassa
com el castell d'Alaró.”*

També els garballons resisteixen bé el pas del foc, o millor dit tenen la capacitat de rebrotar després d'un incendi. Però no són tan habituals com els albons arreu de Mallorca, sinó que es concentren en determinades àrees de les serralades de Tramuntana i de Llevant. Especialment a Artà són ben coneguts, doncs en aquesta planta es basa tota la tradició llatrera artanenca (fer llatra, o obra de palma, és l'art

de confeccionar estris diversos, com senalles, estores, capells, graneres... amb les fulles, o palmes, seques dels garballons). Diu una cançó popular artanenca:

*“La pobra garballonera,
tot l'any li fan ets entorns;
d'estiu li cullen ses palmes,
i d'hivern es garballons”.*

4. Panoràmiques, aquí i enllà

El cim del puig amb els seus gairebé 500 metres d'alçada (493) ens permet gaudir d'una panoràmica de 360 graus de quasi tota la península de Llevant.

Mirant al sud, podem apreciar la part més alta del puig des Corb (436 m), que consta de dos promontoris diferents. La vessant oriental d'aquesta muntanya allotja una extensa repoblació forestal feta gràcies a la iniciativa privada (finançada per l'operador turístic TUI). Als peus del puig hi ha el campament dels Soldats, que és el lloc on iniciàvem la pujada. Per sobre del promontori, en la llunyania, destaca el mont Ferrutx, o bec de Ferrutx, i continuant els relleus més llunyans, de cap a l'est, observarem el puig d'Alpara, ja en el límit del terme d'Artà.

Al sud-est apareix una població, evidentment és Artà, municipi al que pertanyen aquestes terres. Més enllà es divisa la costa, al fons la petita península que constitueix la punta de n'Amer i el litoral urbanitzat de sa Coma i Cala Millor.

A mesura que anem girant la vista de cap a l'est, apareixen de lluny els relleus de la serra de Son Jordi, i la costa del Cap Vermell, entre els quals s'estén l'àmplia vall de Canyamel. Més propers hi ha bona part dels relleus que conformen les Muntanyes d'Artà, declarades LIC (Lloc d'Interès Comunitari) i ZEPA (Zona d'Especial Protecció per a les Aus) per la Unió Europea. I a l'est, on acaba l'illa, es distingeix el perfil blanc de Cala Rajada, seguit del puig de s'Àguila, la talaia de Son Jaumell (amb una torre de vigilància coneguda com es *Telègraf*) i una punta de terreny que s'endinsa dins del Mediterrani, es tracta de la Reserva natural del Cap des Freu.

Continuant cap al nord-est queda Cala Mesquida, i a partir d'aquí una costa retallada que alterna penya-segats amb platges d'arena blanca (Cala Torta, Cala Mitjana, cala des Matzoc). Veiem, guaitant damunt la mar, la torre des Matzoc (o d'Albarca), i cap a l'interior les terres de sa Duaia, al fons, i les verdes extensions de sa Cova i d'Albarca, on els pinars i les marines costaneres donen pas a abundants oliverars.

Vistes cap al sud: (d'oest a est) Talaia Freda, puig de sa Creu, puig Xoroi, mont Ferrutx, puig d'Alpara, serra de Calicant; en primera línia el puig des Corb, a l'est es veu Artà

Seguint la costa, divisam un petit illot, és el faralló d'Albarca, i cap a l'oest la costa pedregosa fa una endinsada en una cala d'arena i aigües somes, es tracta de la cala de Fontsalada. Els relleus interiors de s'esquena d'en Pintat i s'esquena Llarga no ens deixen observar s'Arenalet des Verger, ni la resta del litoral, majoritàriament abrupte i escarpat, que arriba fins al cap Ferrutx, la segona reserva natural de la contrada.

Ben al nord, una torre de defensa del s. XVI corona el puig de la Talaia Moreia, i al nord-oest, més proper, s'està el puig de sa Tudossa, amb un conjunt d'antenes de telecomunicacions, molt més modernes i menys pintoresques que la torre de vigilància abans esmentada. Seguint els relleus cap a l'oest, veiem la carena de la serra Artana, que culmina amb la Talaia Freda, amb una alçada de 563 metres, que la converteixen en el cim més elevat de les serres del Llevant mallorquí. Més lluny, entre la Talaia Freda i el puig de sa Tudossa, podrem observar (si les condicions meteorològiques ho permeten) els cims més elevats de la península de Formentor i davant d'aquests la talaia de la Victòria, que separa les badies d'Alcúdia i de Pollença. Aquests relleus són el començament septentrional de la serra de Tramuntana, que s'estén en direcció nord-est a sud-oest al llarg de 90 quilòmetres, en disposició paral·lela a les serres de Llevant. La serra de Tramuntana arriba fins als termes d'Andratx i Calvià, just al ponent de l'illa, és a dir, a l'altre extrem de Mallorca.

Entre la nostra posició i la Talaia Freda, també anomenada puig Morei, divisem el camí dels Presos, i cap al sud-oest s'hi obre, al fons, la vall de s'Alqueria Vella. Seguint les muntanyes, després de l'impressionant puig Morei, es troba el puig de sa Creu, i entre l'un i l'altre, el pas de ses Osques. A l'altre costat de les muntanyes s'assenten les poblacions costaneres de Betlem i la Colònia de Sant Pere, però des d'on ens trobam no són visibles.

